

ש"ך סק"ח. [ושאסור לרפאות]. כתב מהר"י עמדין [בסידורו חלק מגדל עז] סעיף ו' [בריכה העליונה נחל השביעי סעיף יז], מיהו היכא דאיכא משום איבה פשיטא דלכולי עלמא שרי בכל גוונא בין לרפואה בין שלא לרפואה, בין בשכר בין בחנם, עכ"ל. ועיין לקמן סימן רס"ח (לבושי שרד) [סעיף טז]:

שם. שאסור למוץ. אולי לרפואה שרי יותר משאם מכוין למילה ורוצה להיות גוי מחול, וכן מטין דברי הט"ז פה [ס"ק ג], ועיין ט"ז לקמן רס"ח [ס"ק טז]:

סימן רסד

[סעיף א] ש"ע. הכל כשרים למוץ אפילו עבד. כתב מהר"י עמדין [בסידורו חלק מגדל עז] דף ה' [בריכה העליונה נחל הרביעי סעיף טז] אונן נראה לי שימול במקום שאין מוהל אחר בשמיני, עכ"ל. ולענין הברכה צ"ע אם יברך:

שם. הכל כשרים למוץ אפילו עבד וכו'. עיין בספר באר יעקב [ריש הסימן]:

הגה. ויש אומרים דאשה לא תמוץ. מהר"י עמדין דף ה' [שם סעיף ד-ה] פירש דבדליכא ישראל גדול לגמרי מודה רמ"א דתמול אשה אפילו יבא אחר זמן, שיהיו מצוה לא משהינן, אלא כוונת רמ"א ז"ל לומר דאף שאין ישראל גדול כאן אי אפשר למיטרח ולאתויי בשמיני צריך למיטרח בתריה ולא אמרינן דכהאי גוונא כדיעבד דמי ותמול אשה הנמצאת כאן:

שם. ויש אומרים דאשה לא תמוץ וכו'. נראה לפענ"ד כדמות ראייה מן הש"ס דאשה פסולה למוץ. דהנה גרסינן בבבא קמא פ"ח בהחובל (דף פ"ח ע"א) דקאמר שם עבד פסול לעדות קל וחומר מאשה, דמה אשה שראויה לבוא בקהל פסולה לעדות, עבד שפסול בקהל אינו דין שפסול לעדות, מה לאשה שכן אינה ראויה למילה, קטן יוכיח דהוי במילה ופסול לעדות, וכתב שם התוספות [ד"ה שכן] דמה פריך דמה לאשה שאינה ראויה למילה הרי לא שייך בה מילה, וכתבו דאף דאינו שייך בה הוי יוכיח. ועיין בשער המלך הלכות אישות [פ"א הלכה ב ד"ה האשה] שהקשה בזה כמה קושיות, ולדידי קשה עוד הרי אמרינן בעבודה זרה [כו, א], דאיתתא כמאן דמהילא דמיא ואיך קאמר כאן דאינה במילה, אך נראה כונת הש"ס דהנה התוספות כתבו שם ד"ל דהכונה דאינה מצווה למוץ בנה ודחו דאם כן איך אמר קטן יוכיח, יע"ש. ולדידי תמוה יותר הוי ליה לתמוה, אם כן הכונה הוי ליה לומר דהרי עבד נמי אינו מצווה למוץ בנה דהרי הוקש לאשה [הגיגה ד, א], ואם אשה אינה מצווה למוץ בנה הוא הדין עבד, ודוקא למוץ עצמו הוא מחויב אבל לא למוץ בנה. אך לדידי נראה הכונה דמה לאשה שאינה במילה היינו שאין בידה למוץ אחרים ומילתה פסולה, אבל עבד י"ל דמילתו כשירה דהוא לא הוקש לאשה רק לענין מה שזו פטורה הוא פטור, אבל במה דאין עליהם חיוב רק אם מעשה שלהם מהני בזה לא הוקש לאשה, ובפרט כיון דגם קטן מהני לימול את אחרים כמו שכתוב כאן בשו"ע, אם כן לא גרע עבד מקטן כמו דקטן אחיא לכלל חיוב, כן הכי נמי העבד אם ישתחרר, ואינו דומה לאשה דלא תבוא לכלל חיוב בשום אופן בעולם ולזה לא הוקש לאשה, ותדע דאם לא כן נימא כפשוטו דעבד פסול לעדות כיון דהוקש לאשה, ובעל כרחך דרק לענין חיוב מה שהם חייבין הוקש לאשה אבל למה דהוי רק מעשיהם קיימין או לא בזה לא הוקש לאשה, אם כן הוי הכונה מה לאשה שאינה ראויה למילה למוץ אחרים דמילתה פסולה, ולכך קאמר קטן יוכיח דהוי במילה דאם מל את אחר כשרה המילה ואתי שפיר בעזה"י, וזה נראה לי ראייה דמילת אשה פסולה, ודו"ק: (חכמת ש"מ)

ש"ע. אב"ל גוי כו'. ר"ל דבעובד כוכבים צריך למיטרח בתר ישראל אפילו אי אפשר למצאו עד אחר שמיני, והיינו דוקא אם מצפים שיבא עכ"פ אפילו אחר שמיני, בלאו הכי ודאי עדיף מלהניח הילד ערל לגמרי. עכ"ל:

דלכולי עלמא מותר לקוברו ולהסיר ערלתו על ידי עכו"ם. ובאמת שהגאון בחתם סופר [חלק או"ח סימן קמד] תמה על הגהות מרדכי [שבת רמז תעא] ורמ"א [או"ח סימן תקכו סעיף י] דאם כן אם יהיה שבת אחר יום טוב יצטרכו להשהותו שלשה ימים, יעו"ש. ולענ"ד אפשר דבזה מודים, וקצת סיוע לזה מלשון רמ"א באו"ח סימן תקכ"ו סעיף י' שכתב ואסור לקוברו ביו"ט אלא מניחו עד למחר, יעו"ש, וכן הוא בדרכי משה שם [סוף אות ד], ולכאורה תמוה הא יכול לקוברו בלילה ולמה ימתין עד למחר, וגם הוא שפת יתר לגמרי דאפילו נימא דרמ"א מיירי במקום שאין קוברין בלילה, עיין ט"ז [יו"ד] סימן שמ"א ס"ק ג' ומג"א [או"ח] סימן תקמ"ח [ס"ק ח], מכל מקום לא היה צריך לכתוב כלל הא דמניחו עד למחר רק שאסור לקוברו ביו"ט, וממילא מובן שבליילה או למחר נקברנו, ואפשר לומר דרמ"א קא משמע לן בזה דאסור לקוברו בלילה, דהא צריך להסיר ערלתו ואין מלין בלילה, ולכך כתב רמ"א דמניחו למחר, אבל הדבר רחוק לומר שלהסיר ערלה בצורו וכדומה שהיא רק לזכר בעלמא ואין מדקדקין לעשותו כדין מילה יצטרך לעשותו ביום, וגם לא שמענו מעולם לחוש לזה וקוברין נפלים בלילה ומסירין אז ערלתם, על כן נראה דרמ"א שכתב למחר, היא במקום שאין קוברין בלילה, ואם כן הוא מיותר לגמרי ומאי קא משמע לן, ולהנזכר לעיל נראה דקא משמע לן דוקא כשאפשר לקבור למחר, אבל כשחל שבת אחר יו"ט, דגם למחר אי אפשר לקוברו ונסריה, שפיר מותר לקוברו ביו"ט על ידי גוי, דתלתא ימים לא משהינן ליה, על כן יפה הורה כ"ת. עד כאן תשובתי: (מנחת פתים)

שם. ואסור למוץ גוי. עיין שו"ת שאגת אריה סימן מ"ט לענין בני קטורה, ועיין בחידושי הריטב"א בעבודה זרה דף כ"ז [ע"א ד"ה הכין לענין בני קטורה. גם מה שכתב [השאגת אריה] שם על הכסף משנה פרק י' ממלכים הלכה ח', עיין משנה למלך שם. ועיין מה שכתוב בשו"ת נודע ביהודה מהדו"ת חלק אהע"ז סימן מ"ב מה שכתב בנו הרב ז"ל לישב קושית השאגת אריה שם. ולפענ"ד דבריו תמוהים דאכתי קשה דאין יכול לגייר הא יש לחוש שמא מעמון ומואב הוא ובבני נח לא אזלינן בתר רובא, ומה בכך דאחר שנתגייר נעשה ישראל ואזלינן בתר רוב, הא קודם שהתחיל להתגייר יש חשש שמא מעמון ומואב בא ובבני נח לא אזלינן בתר רובא. שוב זכיתי לראות ירושלמי מפורש פרק ב' דדמאי [הלכה א] שאמר מעתה גוי שבא להתגייר אין מקבלין אותו אני אומר מעמון ומואב הוא בא, ועל כרחך דאזלינן בתר רוב ולדברי הרב הנ"ל קשה הא בבני נח לא אזלינן בתר רובא. איברא דגוף דברי הירושלמי תמוהים דנהי דאזלינן בתר רובא הא שייך לומר סמוך מיעוטא דעמון ומואב לחזקת עכו"ם שהיה לו כבר ואתרע ליה רובא, ואין לומר דבידו להתגייר, דזה אינו, דמאן יימר דמזדמן לו שלשה כדאמרו בקידושין דף ס"ב [ע"ב], ואף לפי מה שכתב הרשב"א בחידושו ביבמות קי"ט [ע"א ד"ה והאין דבמקום שהמיעוט עומד נגד הרוב לא שייך סמוך מיעוטא לחזקה, אכתי קשה דכאן מן הרוב עכו"ם יש מיעוט עמון ומואב ובכהאי גוונא דמן הרוב עצמו יש מיעוט שפיר אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה, וצ"ע. ג. ועכ"פ דברי הרב בן הנודע ביהודה הנ"ל תמוהין וכמבואר בירושלמי [שם] ודוק. מיהו י"ל כיון דמצד רוב עכו"ם יכול להתגייר אף דעדין לא נתגייר שוב לא נשאר רק המיעוט דעמון ומואב ולא שייך סמוך מיעוטא לחזקה ודוק. אך גוף דברי הירושלמי צריך ביאור וכי בשביל שאסורין לבא בקהל לישא אשה למה לא יהיו מקבלין והארכתי בזה במקום אחר:

שם. ואסור למוץ גוי. נראה לי דאיירי כעין שנוהגים הישמעאלים למוץ בניהם לשם מצות מילה, בזה כשלא היה לשם מצות מילה אסור. ובוזה נתיישבו דברי הרב והעטרת זהב [לבוש סעיף ה] וסרה תלונת הש"ך [ס"ק ח]. אבל שיטת הרמב"ם ז"ל [מלכים י, ח] דבני קטורה מחויבין במילה, ועיין שאגת אריה [סימן מט] ובחידושי לאהע"ז סימן ד', ומכל מקום הריטב"א בחידושו [עבודה זרה כז, א ד"ה הכין חולק, ואם כן אין לישראל למוץ אותם [ועיין להרמב"ם ז"ל בהלכות מלכים י, ט] דאסור לבן נח לעשות מצוה שלא נצטווה, אם כן אם נימולים לשם מצוה תיפוק ליה משום לפני עור, וצ"ע. (ובין דעת)

שם. אבל גוי אפילו הוא מהול לא ימול כלל בו. נ"ב, הנה בלמדי מסכת עבודה זרה נתקשיתי בדף כ"ז [ע"א] דמפלפל שם הש"ס מנין למילה בנכרי שהיא פסולה וכו' ולמה לי קרא, ומכל שכן לדידן שפסק המחבר בדבעבר כשירה על ידי נכרי והרי קיימא לן [לעיל סימן רסג סעיף ד] דגולד כשהוא מהול צריך להטיף ממנו דם ברית אם כן מוכח דבמילה בעינן מעשה האדם, אבל נמול ממילא לא מהני, ואם כן כיון דאין שליחות לנכרי [בבא מציעא ע"א, א] הוי רק כנמול ממילא ולמה יהיה כשר. ואינו דומה למלו ישראל שלא מדעת האב דהתם אם אין האב מלו כל ישראל חייבין למולו [קידושין כט, א], אם כן אם מלו ישראל מצוה קעביד ולא הוי כנעשה ממילא, אבל בנכרי דאינו מחויב למול את ישראל ודאי כנעשה ממילא. והנה על הש"ס לא קשה כל כך, די"ל דהם חקרו רק אם גרע מנולד מהול או לא ונפקא מינה לענין לדחות שבת דבגולד מהול נהי דצריך להטיף דם ברית מכל מקום אינו דוחה שבת, אבל על המחבר קשה דפסק דאפילו הטפת דם ברית אין צריך, ולמה יהיה עדיף מנולד מהול כיון דאין שליחות לנכרי, וצ"ע. ועל כל פנים קשה מנא להו להפוסקים זה דאף הטפת דם ברית אין צריך דנהי דהוכיחו מן הש"ס [עבודה זרה כז, א] דלא קיימא לן כרב [שם] דסבירא ליה דבעינן מילה לשמה, דלמא הכונה רק דלרב פסולה לגמרי ובעינן מן הדין הטפת דם ברית ודוחה ועל זה הולך וסובב פלפול הש"ס. ותדע דאם לא כן, מהו פריך שם מפסוק [שמות ד, כה] ותקח צפורה צור וכו', הרי אמרינן בנדרים [לא, ב] דגדולה מילה שלא נתלה למשה אפילו על שעה אחת, ואם כן י"ל דהיינו דוקא אם לא מלו כלל, אבל כיון דהיא מלתה אותו נהי דלא הוי בהכשר וצריך הטפת דם ברית, מכל מקום כיון דזה אינו דוחה שבת אף ביום שמיני, בעל כרחך דנחשב מילה, לכך שוב הטפת דם ברית אינו חמור, לכך הרף ממנו, ובעל כרחך דמשמע מן הש"ס דלא הוי מילה כלל, ודוחה שבת, ועל זה לא קיימא לן כרב רק דכשר, ואם הוא ביום שמיני דוחה שבת אבל מכל מקום הטפת דם ברית צריך, כיון דהחויב על האב או על האדם בעצמו ואין שליחות לנכרי והוי כנמול ממילא וצ"ע בזה מנא להו כן:

ועיין בט"ז [ס"ק ג] מה שכתב הטעם דאם מל אין צריך לחזור ולמול שנית דלא בעינן מילה לשמה והוא דברי הב"י [עמוד צג ד"ה וכתב הרמב"ם] בשם הר"ם מנוח שכתב כן, והוא תמוה, דלמה לי האי טעמא הרי בתוספות פרק ב' דעבודה זרה (דף כ"ז ע"א ד"ה וכו') כתבו להדיא דאף אם בעינן מילה לשמה כשרה בנכרי דנכרי סתמא קעביד ומילה סתמא לשמה, ודבריהם מוכרחין שם בש"ס דאף למאן דאמר דבעינן מילה לשמה כשרה בנכרי, ואם כן הוי דברי הרבינו מנוח והט"ז [שם] נגד דברי הש"ס ודברי התוספות. ונראה ליישב קצת, דהנה לדברי התוספות אינו כשר בנכרי רק מילת ישראל דסתמא לשמו קאי, אבל מילת גר דלאו סתמא לשמו קאי, דהרי נכרי אינו עומד למול, ואין לומר דהשתא כשמל עצמו סתמא לשמו קאי דאם כן גם גבי אשה מה בכך דסתם אשה לאו לגרושין קיימא הרי כעת שכותב הגט הוי סתמא לגרושין, ובעל כרחך דלא אולין בתר השתא רק בתר מעיקרא דקודם הגט לא הוי עומדת לגרושין, אם כן הכי נמי במילת גר קודם מילתו לא היה עומד למול, ואם כן בזה פסול על ידי נכרי אם בעינן מילה לשמה. ולכך, בשלמא הברייתא י"ל דמיירי בישראל לכך מכשיר בנכרי אבל הרמב"ם [מילה ב, א] הוי ליה לפרש דמיירי בישראל, אבל בגר פסול, וכעין שכתב הט"ז בהלכות מליחה בריש סימן ס"ט [ס"ק ב] דתנא אין צריך לפרש דבריו, אבל אמורא צריך לפרש דבריו, מכל שכן הרמב"ם דהוה ליה לפרש דהנכרי פסול במילת גר ובעל כרחך דסבירא ליה דלא בעינן מילה לשמה, ודו"ק:

ועוד י"ל יותר די"ל דמה דאמרינן בפרק קמא דזבחים [ב, ב] דהיכי דסתמא לשמו קאי כשר בסתמא, והתוספות [שם ד"ה סתם] למדו מזה דלכך כשר בנכרי אינו, רק היכא דהעושה כשר לדבר הזה לכתחילה ובזה סתם מעשיו לשמו קאי אז מהני סתמא דתרתו בעינן, שיהיה מעיקרא עומד סתמא לכך, וגם עכשיו העושה כן הוי מעשיו סתמא לשמו, אז בהצטרף תרויהו יחד מהני סתמא. אבל בחסר חד מגייהו כגון בכותב גט, אף שעתה סתמא לשמה הוי מעיקרא, לא הוי סתמא

לגרושין. ולהיפוך במילה, אף דמעיקרא סתמא עומד לשמה אם יעשה על ידי נכרי כיון דעל כל פנים לכתחילה אסור בנכרי, אם כן השתא מעשה הנכרי סתמא אינו עומד לשמה כיון דאינו כשר לכך לכתחילה לכך לא נחשב סתם מילתו לשם מילה וממילא לא מהני סתמא, והתוספות [בעבודה זרה ובזבחים שם] שפיר כתבו דאף דבעינן מילה לשמה כשר בנכרי, היינו לר' יהודה דמכשיר בנכרי לכתחילה היכי דאין שם ישראל, ולכך אף בזה דביש שם ישראל לא ימול נכרי זה אינו רק בתורת הידור בלבד, ומכא ומזהויות טוב אל תקרא רע וכיון דעכ"פ היכי דליכא ישראל כשר בנכרי לכתחילה שפיר הוי סתמא לשמה, אבל לדידן דפסק הרמב"ם [שם] כרבי מאיר דאף בליכא ישראל לא ימול נכרי וכיון דנכרי פסול לכתחילה בכל ענין לא הוי מעשיו לשמו, ולכך סתם מילתו אינו עומד לשמו, ולכך אף בדעבד יש לחוש בשביל שלא לשמו, לכך הוצרכו לומר דלא בעינן מילה לשמה כן נראה לפענ"ד נכון בזה, ועיין בחידושי לש"ס [עבודת עבודה] פ"ב דעבודה זרה [כז, א ד"ה אתמר מנין] מה שכתבתי שם בזה, ובביאור דעת הרמב"ם [שם] בזה ולא כהב"י [עמוד צד ד"ה ומ"ש רבינו] וכסף משנה [ברמב"ם שם]:

שם. לחזור ולמול. עיין עבודה זרה דף (י"ז) [י' ע"ב] גבי קטיעא בר שלום דנפל על ערלתו וקטע ע"ש, הרי דיצא ואין צריך לחזור ולמול אף שלא היה נימול מקודם דסתמא לא נולד מהול: (הגהות יד שא"ש)

הנה. ויש אומרים דחייבים בו. עיין כנסת יחזקאל סימן מ"ב: (בבבשי שרד)

שם. מומר לכל התורה. עיין מג"א [או"ח] סימן קפ"ט [ס"ק א] ועיין אבן עזר [או"ח] סימן (ע"ט) [קפט] ד"ה כתב המג"א מה שכתב בסופו על רמ"א כאן. ועיין תשובות חתם סופר חלק או"ח [סימן קטז] ובחידושי [חתם סופר] גיטין כ"ב [ע"ב ד"ה אפילו חרש]:

(כתב סופר)

שם. מומר לכל התורה כולו וכו'. הנה אם מוסר פסול למול נראה דתלוי בדין המבואר [לעיל] בסימן ב' [סעיף ט בהגה] באם מוסר פסול לשחיטה, דיש בזה שני דיעות, דמקצת סוברים דהוי כמומר לכל התורה כולה כמו שכתב הט"ז שם בסעיף ב' [ס"ק יג] ולכך אף המילה פסול, ולהמכשירים אף למילה כשר, ומיהו אף במומר לכל התורה כולה ממש עיין בשו"ע הקטנים בשם אבן העזר [אוצר מפרשים אות א] דמכשיר, ואין פנאי להאריך אולי יזכני ד' בזמן אחר: (חכמת שלמה)

שם. ואם נתנו לאחד אסור לחזור בו. עיין ט"ז [ס"ק ה] דאם נודמן לו אחר כך מוהל שהוא אוהבו או צדיק, ואנן סהדי דאילו היה שם בשעה שנתן להראשון למול היה נותן לזה מותר לחזור בו. ומשמע דאם היה הראשון גם אז ואסיק אדעתיה, אסור לחזור בו, וכן כתב בחתם סופר יו"ד סימן רמ"ו, אבל בחתם צבי סימן ע' משמע דמותר בו כיון שחזר בו על ידי שרוצה לעשות מצוה מן המובחר, יעו"ש. ואם כן מכל שכן כשרוצה לחזור בו וליתן לקרובו, דהא להחכם צבי שם קרוב קודם לכיבוד זה, כמו בעניני צדקה דלכל דבר קרוב קודם. ויש להעיר מהא דאמרינן בקידושין מ"ה [ע"ב] בההוא דאמר לקריבאי והיא אמרה לקריבה כפתיה ואודי אדאכיל ושת, אתא קרובו באיגרא וקידשה, אמר אביי בהא לא חיישינן שמא נתרצה האב דכתיב [צפניה ג, יג] שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב, רבא אמר אין אדם טורח בסעודה ומפסידה. והא להחכם צבי לכל דבר קרוב קודם, ומקרא מלא הוא [בראשית כט, יט] טוב תתי אותה לך מתתי אותה לאיש אחר, אם כן כשרוצה להשיא בתו מצוה יותר בקרובו, ואם כן מאי קאמר אביי שארית ישראל לא יעשו עולה, הא רשאי לחזור להשיא לקרובו, דהא פשוט דקרוביו קודמין לקרובי אשתו כמו שכתוב בפתחי תשובה לעיל סימן רנ"א [ס"ק ב], ואולי באמת מהאי טעמא נאדי רבא מטעמא דאביי דסובר דכאן מן הדין רשאי לחזור בו כדי להשיא לקרובו, ולכך אמר הטעם דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה, ומיושב בזה דברי תוספות קידושין נ"ב [ע"א] ד"ה והלכתא שכתבו בשם ר"ת דבשדיך או נתרצה בפה לא חיישינן אחר כך בקידש סתם שמא לאחרת, דשארית ישראל לא

על הבית דין מוטל, ואם יש שם מי שהיה האב רגיל לתת לו למול בניו הראשונים הוא זוכה מדין מכירי כהונה, והיכא דאית בן גדול שיועד למול והאשה מוחה עיין תשובת אמ"ה ז"ל בחכם צבי סימן ס"ט, ודין אפוטרופוס סימן ע'. כהן הבקי למול קודם לכל אדם, עכ"ל: (בבבשי שרד)

ש"ך סק"א. אבל מתכוין להפרי ברית לא. נ"ב, היינו משום צער מילה אבל הוא מל את בניו הקטנים, עיין בהגה"ה [דרמ"א]:

(ספר פלאים — תוספת שבת)

שם סק"ב. שאינו מצוי אין בו מנהג. נ"ב, עיין בחור"מ סימן ל"ז [סעיף כב בהגה]:

שם סק"ה. [ואפילו עובר כוכבים]. ז"ל מהר"י עמדין ז"ל שם [הנחל הרביעי סעיף י] אבל צריך שיהיה ישראל עומד על גביו בכל אופן: (בבבשי שרד)

שם סק"ו. דהיינו ליטול הציצין או לפצוע כו'. ז"ל מהר"י עמדין שם [סעיף יג] וכהאי גוונא פשוט שזכה בו מוהל ראשון כשהוא ישראל גדול:

ט"ז סק"ה. שהוא אוהבו או צדיק כו'. ז"ל מהר"י עמדין שם [הנחל השלישי סעיף טז] בשביל מחשבתו לבד אני חונך שלא יוכל לחזור, אע"ג דאנן סהדי דאי הוה הכא מעיקרא ודאי לדידיה יהיב, אפילו הכי מסתברא לי דלא מצי הדר ביה, וכבר זכר ביה הא, ואית ביה משום שארית ישראל כו'. ואיכא נמי לימחוש לפגמא דהאי, וכל שכן אם נשבע שאין להזקק להתיר לו שלא מרצון הזוכה שאין חבין לו שלא מדעתו, עכ"ל. אבל בצדיק מסכים שם לדברי הט"ז, ע"ש: (בבבשי שרד)

שם. אם לא שיתירו לו השבועה וכו'. עיין שו"ת שכות יעקב ח"ב סימן פ', באחד שנסע מביתו ואשתו המליטה זכר, וכבר אביו את ראובן למול נכדו, וקודם המילה בא אבי הילד, ובא שמעון ותבע אבי הילד שנתן לו תקיעת כף בפועל ממש שאם ילד יולד לו וכן יתן לו שיהיה הוא המוהל בעבור שהוא רבו והיה שדכן שלו, ואביו מודה לו ומתנצל שלא היה בביתו, וכעת אינו חפץ לעשות כנגד רצון אביו, והאריך והורה הלכה למעשה שאין התרה על התקיעת כף מהני ולא מחילה משמעון מהני, ע"ש שכל דבריו אינם מוכרחים. והגיע ליד ספר בית לחם יהודה ושער אפרים [ס"ק ב] וראיתי שחולק עליו שהתרה ומחילה מהני, ע"ש. וזכיתי לשו"ת שער אפרים והאריך בענינים אלו בדברים חריפים ובקיאם ומכל דבריו נראה דעכ"פ התרה ומחילה מהני, ע"ש סימן ע', ועיין בהגהות מרדכי סוף פרק רבי אליעזר דמילה [שבת רמז תעכ-תעג], ועיין בשו"ת הרדב"ז ח"א סימן רע"ח דפוס ויניציאה:

ש"ך סק"ז. דומיא דסיפומתא דקניא, כצ"ל:

(אמרי בינה — קונטרס אחרון)

[סעיף ג] שו"ע. פורעין את הקרום הרך וכו'. עיין מה שכתבתי בספר פרי האדמה ח"א הלכות מילה פרק ב' דין ב' דפריעה ר"ל שצריך לקרוע וכו', ויען דיש איזה מקום דהוא לשון הבדלה והרחקה לבד, כההיא דפרשת שמות [שמות ה, ד] תפריעו את העם ממעשי וכו', וכפירוש רש"י ז"ל, לזה טעו וסברו כי אינו צריך רק הבדלה, אמנם כבר הכרחתי שם דצריך קריעה שהיא ההבדלה והרחקה נכונה בדבר זה קיים לעולם, וק"ל:

[סעיף ה] שו"ע. כיצד אם נשאר מהעור. וגם ציצין מעור הפריעה מעכבין וחוזר עליהם בשבת, עיין תוספות יבמות ע"א [ע"ב ד"ה סוף], וכן הוכיח בספר נחל אשכול הלכות מילה [אות מ], יעו"ש: (מנחת פתים)

שם בהגה. יש ציצים המעכבים את המילה וכו' ומכל מקום אם הוא בחול לכתחילה יטול כל הציצים וכו'. עיין שו"ת שאגת אריה סימן נ'

יעשו עולה, יעו"ש. וקשה דהא רבא לית ליה האי טעמא, ואנן קיימא לן כרבא, ולהנ"ל ניחא. ועיין בפתחי תשובה [ס"ק יב] דבהבטיח למוהל בעודה מעוברת יכול לחזור בו, ולענ"ד צ"ע נהי דהוי דבר שלא בא לעולם וקנין לא שייך בזה, הא גם לאחר שנולד אין קנין מועיל לדין ואפילו הכי אסור לחזור בו דהוי ליה מחוסר אמנה, ואם כן הוא הדין בהבטיח בעודה מעוברת גם כן שייך האי טעמא:

שם. כופין אותו שיקיים כו'. ז"ל מהר"י עמדין, וצ"ע שלפענ"ד אינה חלה כלל, שאם נשבע שימול הוא דוקא הוה דבר שאין בידו שמא יחלה או ימות תוך כך והוא שבועת שוא, וכן אם נשבע שלא ימול אחר, פשיטא דהוי נמי כנשבע לעבור על המצוה שאם יארע אונס למוהל זה הלא על כרחך יצטרך אחר למולו, עכ"ל [בסידור] בבריכה עליונה דף ד' [נחל השלישי סעיף יב]:

שם. דוראי לא חזר מן הראשון כו'. ז"ל מהר"י עמדין שם [סעיף יד] במה דברים אמורים בשנתן האב המצוה לאחר, אבל אם האב הוא עצמו מוהל אלא שחשב שלא יוכל להיות שם בעת המילה מפני כך העמיד מוהל אחר במקומו, ואירע שבא באותו שעה אפילו כבר התחילו לעסוק בצרכי המילה והכין את עצמו מוהל ההוא לקיים המצוה, מיד בבא האב פקע זכותיה ממילא דכל לגבי נפשיה ודאי הדר ביה דמצוה בו יותר מבשלוחו, ופשיטא שאין על האב שום עונש או תרעומות בעבור החזרה, עכ"ל: (בבבשי שרד)

שם. אשה אינה יכולה ליתן לאחר למו"ל דהרי אינה שייכא במצוה למו"ל את בנה וכו'. נ"ב, לכאורה אין לו ביאור דממה נפשך במה מיירי אם דיש כאן האב ומוחה, פשיטא דאפילו אם היתה מצוה למול את בנה מכל מקום במקום בעלה אין במעשיה כלום וכחו עדיף, וצ"ל דמיירי שאין כאן האב והיא רוצית ליתן לאחד והבית דין רוצין ליתנו לאחר, בזה אמרין כיון דאשה אין לה שייכות בזה, לכך הבית דין קודם ליתן למי שירצו. ועוד נראה לפרש דמיירי שיש לו אב ומיירי שהאשה היתה נושאת ונותנת בתוך הבית, והנה השו"ע בסמ"ח רמ"ח [סעיף ה] פוסק בשם תשובת הרא"ש [כלל יג סימן יא] שאם אשה שכרה מלמד לבנה אפילו נושאת ונותנת בתוך הבית יכול האב למחות, ופירש שם הטעם מכח דאינה אלא כשליח בעלמא ויכול לסלקה כל זמן שירצה, ולפי זה אתי שפיר דהתם הוי גם כן מטעמא דאשה אינה מצווה ללמד את בנה ואין עליה חיוב רק בתורת שליחות של בעלה היא באה לכך יכול לסלקה כל זמן שירצה, ולכך מהני מחאתו לבטל מעשיה למפרע, אבל אם היתה מצווה גם ללמד את בנה אז כיון שהיא מצווה גם כן בדבר, וגם נושאת ונותנת בתוך הבית אז אם כבר שכרה מלמד לא היה בידו למחות בה כיון דיש עליה תורת בעל דבר והוי דינה כשותפין ואין אחר יכול למחות בחבירו מה שעשה, וכמו שכתבו הש"ך סימן ע"ז בחור"מ [ס"ק ט] ובית שמואל [אה"ע] סימן פ"ו [ס"ק יט] בשם הבעל התרומות [שער מד ח"א סעיף ד], אך כיון שאין עליה חיוב רק בתורת שליחות היא שוכרת לכך יכול לבטל מעשיה, ולכך הכא נמי מיירי כהאי גוונא שהיא נושאת ונותנת תוך הבית והיא כיבדה למוהל בלא ידיעתו, אז אם היתה היא גם כן מצווה למול את בנה הוי עליה תורת בעל דבר ולא היה יכול הבעל לערער אחר מעשיה, אבל כיון שאינה מצווה בזה אין לה רק דין שליח לבד ולכך אף בנושאת ונותנת בתוך הבית יכול הבעל כשבא למחות לה ולבטל מעשיה כדין מלמד הנ"ל, כן נראה ביאור ההג"ה זו, וגוף התשובה אינה בידי לעיין בו מה כוונתו בזה וכעת נראה לפענ"ד כך:

(חכמת שלמה)

שם. למו"ל את בנה. ז"ל מהר"י עמדין שם דף ה' [שם נחל השלישי סעיף יח כב] במקום אב פשיטא, אלא מיירי דליתא הכא או דמת וצ"ל דאז המצוה על היורשין הגדולים שירשו זכותו של אב בזו גם כן, או אפוטרופוס במקום אב קאי, וכי ליתנייהו לא הא ולא הא, אז

נד. זה דלא כהבנת רע"א אות ב בדברי הש"ך שרק מתכוון להפרי ברית הוא דפסול, אך מומר לערלות כשר:

נה. לפניו היה הספר בית לחם יהודה מהדורת פינורא שנופסה עם שער אפרים: